

بررسی شرایط وکالت

بررسی شرایط وکالت

شرایط وکالت از دو جزء وکالت و شرایط تشکل شده است وکالت در لغت به معنای واگذار کردن، اعتماد و تکیه کردن به دیگری است [۱] و در اصطلاح فقهی عقدی است که به موجب آن کسی دیگری را برای انجام کاری جانشین خود قرار می‌دهد. [۲]

برای تمیز حق از باطل، اجرای عدالت و حکومت بین اصحاب دعوا در محاکم اگرچه به عهده دادستان، با همکاری کارمندان اداری دادگستری است اما برای اجرای این عدالت به نحو شایسته و دقیق مستلزم همکاری اشخاصی است که با تخصص خود در این امور، با محاکم همکاری کنند، شغل این دسته از افراد آزاد شمرده می‌شود.

اما بخاطر تاثیر پذیری این افراد که در اجرای عدالت دارند مشمول قوانین ویژه‌ای می‌باشند که در این قوانین شرایط انتخاب، انجام وظیفه و حقوق آنها را پیش بینی نموده است. این اشخاص وکلای دادگستری و کارشناسان رسمی دادگستری می‌باشند. [۳]

کسانی که مایل به وکالت در دادگستری هستند اولین شرط از شرایط وکالت این است که از کانون وکلای دادگستری حوزه مورد نظر پروانه وکالت اخذ کنند.

شرایط اخذ پروانه وکالت دادگستری

بنابر قانون وکالت مصوب بهمن ماه سال ۱۳۱۵ برای اعطای پروانه وکالت به وکلای دادگستری به دلیل اینکه افراد تحصیل کرده و فارغ‌التحصیلان دانشگاه به اندازه کافی نبود، و قبل از آن هم فقط کسانی که از نظر فقهی اطلاعات حقوقی داشتند و متقاضی وکالت در دادگستری بودند به وی پروانه وکالت از سوی وزارت دادگستری اعطاء می‌گردید، از طرفی به موجب ماده یک قانون وکالت درجات زیر برای وکالت عدلیه تعیین شد :

۱- وکالت در محاکم صلح و بدایت و استیناف و تمیز؛

۲- وکالت در محاکم صلح و بدایت و استیناف؛

۳- وکالت در محاکم صلح و بدایت؛

در واقع به ترتیبی که ذکر شد ما سه نوع وکیل داشتیم وکیل درجه یک، درجه دو و درجه سه؛ وکلای درجه یک در تمام محاکم و من‌الجمله دیوان عالی کشور حق وکالت داشتند؛ وکلای درجه دو در تمام محاکم بجز دیوان عالی کشور حق وکالت داشتند؛ وکلای درجه سوم فقط در محاکم صلح و بدایت دادگاه بخش و شهرستان حق وکالت داشتند. بنابراین بر اساس قانون وکالت ۱۳۱۵ انواع پروانه وکالت سه نوع بود؛

۱- پروانه وکالت درجه یک تا درجه سوم

۲- پروانه وکالت اتفاقی

۳- پروانه وکالت کارگشایی

ولی بنابر ماده ۷ قانون استقلال کانون وکلای دادگستری مصوب ۱۳۳۳ مقرر گردید که از تاریخ اجرای این قانون فقط به کسانی پروانه وکالت داده می‌شود که از دانشگاه حقوق داخله یا خارجه دانشنامه لیسانس داشته باشند.

اشخاص مزبور پس از اخذ پروانه وکالت مکلف هستند لااقل یک سال به کارآموزی اشتغال ورزند پس از اختبار و قبولی به آنها پروانه وکالت پایه یک داده می‌شود. در واقع به موجب این ماده اعطای پروانه وکالت پایه یک و دوم منتفی شده است. [۴]

اخذ پروانه وکالت به دو صورت است:

الف) اخذ پروانه وکالت پس از طی کردن دوره کارآموزی

کانون وکلای دادگستری مکلف است لااقل یکبار در سال نسبت به پذیرش متقاضیان پروانه کارآموزی وکالت از طریق آزمون با آگهی در روزنامه‌ها اقدام کنند و حداکثر شش ماه پس از برگزاری آزمون [] ضمن اعلام نتایج قطعی، نسبت به صدور پروانه کارآموزی وکالت برای پذیرفته‌شدگان اقدام کنند.

شرایط لازم اشخاص برای دریافت پروانه کارآموزی

۱- دارا بودن دانشنامه لیسانس یا بالاتر حقوق یا فقه و مبانی حقوق اسلامی یا معادل آن از دروس حوزوی و دانشگاهی؛

۲- سن آنها کمتر از ۲۵ سال نباشد (با لحاظ بند ۳ ماده ۱۰ لایحه استقلال کانون وکلای دادگستری) [۵]؛

۳- به احکام و مبانی دین مقدس اسلام، اعتقاد و التزام عملی داشته باشد؛

۴- سوء پیشینه موثر کیفری نداشته باشد؛

۵- نداشتن سابقه عضویت و فعالیت در گروه‌های الحادی و فرقه ضاله و معاند با اسلام و گروه‌هایی که مرام‌نامه آنها مبنی بر نفی ادیان الهی است؛

۶- عدم وابستگی به رژیم منحوس پهلوی و تحکیم پایه‌های رژیم طاغوت؛

۷- به مواد مخدر اعتیاد نداشته و مشروبات الکلی استعمال ننماید؛

کانون وکلا مکلف است که شرایط فوق را از مراجع ذیصلاح مربوطه استعلام کنند، مراجع مزبور مکلفند حداکثر ظرف دو ماه پاسخ لازم را اعلام کنند. متقاضیان پروانه وکالت موظف هستند که حداقل به مدت ۱۸ ماه تحت سرپرستی یکی از وکلای پر سابقه دادگستری کارآموزی کنند.

پس از صدور پروانه کارآموزی متقاضیان موظف هستند که در دوره کارآموزی تکالیفی را انجام دهند. این تکالیف در ماده ۳۶ آیین نامه اجرای لایحه قانون استقلال کانون وکلای دادگستری آمده است:

۱- کارهای معاضدت قضایی که از طرف شعبه معاضدت یا ریاست کانون رجوع می‌شود؛

۲- حضور در سخنرانی‌ها؛

۳- حضور در جلسات دادرسی مدنی و کیفری لااقل چهار بار در ماه؛

۴- تهیه گزارش چند پرونده که به او رجوع می‌شود؛

۵- کار کردن نزد یکی از وکلای با سابقه دادگستری؛

۶- کار کردن در کانون اعم از دادسرا یا دادگاه یا شعبه معاضدت قضایی یا راهنمایی با سایر کارهای

البته انجام این تکالیف کارآموزی افتخاری و مجانی است. پس از دوره کارآموزی و انجام امتحان پروانه وکالت او صادر می شود اما قبل از تسلیم پروانه وکالت، مشارالیه باید در حضور ریاست کانون و دست کم دو نفر از اعضای هیات مدیره قسم یاد کرده و صورت مجلس و قسم نامه امضا نماید [۶]

ب) اخذ پروانه وکالت بدون طی کردن دوره کارآموزی و انجام اختبار

قانونگذار بنا بر ماده ۸ لایحه قانون استقلال کانون وکلا دادگسری افرادی را که دارای شرایط ذیل باشند بدون طی کردن دوره کارآموزی و انجام امتحان برای آنها پروانه وکالت صادر می شود:

۱- دارندگان سابقه قضایی که فاقد دانشنامه لیسانس باشند؛ این عده کسانی هستند که دارای ده سال متوالی یا ۱۵ سال متناوب سابقه خدمت قضایی باشند و حداقل ۵ سال ریاست یا عضویت در دادگاه داشته باشند و سلب صلاحیت قضایی از آنها از طرف دادگاه عالی انتظامی قضات نشده باشد.

۲- دارندگان سابقه قضایی که دارای دانشنامه لیسانس باشند؛ این عده کسانی هستند که دارای دانشنامه لیسانس بوده و ۵ سال سابقه قضایی داشته باشند و سلب رضایت قضایی از طرف دادگاه عالی انتظامی از آنها نشده باشد.

۳- نمایندگان مجلس شورای اسلامی با گذارندن یک دوره کامل؛ نمایندگانی که دارای لیسانس قضایی یا گواهی پایان تحصیلات سطوح عالی حوزه علمیه قم و ۵ سال سابقه کار قضایی در محاکم باشند.

۴- افسران بازنشسته نیروهای مسلح؛ که دارای دانش نامه لیسانس در رشته حقوق بوده و حداقل ۵ سال متوالی یا ۸ سال متناوب در مشاغل سازمان خدمت کرده و از اشتغال به وکالت محروم نباشند.

برای اشخاصی که بنا بر قانون، معاف از کارآموزی هستند در صورتی پروانه وکالت صادر می شود که دارای شرایط بند الف تا ز ماده ۸ لایحه قانون استقلال کانون وکلای دادگستری باشند. این افراد پس از صدور وکالت و قبل از تحویل پروانه باید به ترتیب مقرر سوگند یاد کنند و زیر سوگند نامه را امضاء نمایند. [۷]

مدت اعتبار پروانه وکالت

اعتبار قانونی پروانه وکالت سه سال است و تجدید آن بنا به درخواست وکیل و باقی بودن شرایط وکالت مقرر در قانون است. کانون وکلا، اگر وکیلی را فاقد یکی از شرایط مقرر در قانون تشخیص بدهد، مراتب را به دادگاه انتظامی وکلا اعلام کرده و درخواست رسیدگی می نماید. دادگاه مذکور رسیدگی لازم را انجام داده و رای مقتضی را صادر می کند.

پروانه وکالت در این مدت یعنی تا صدور حکم قطعی معتبر می باشد مگر این که دادگاه با توجه به ضرورت حکم تعلیق صادر نماید. [۸]

موانع صدور پروانه وکالت و کارآموزی

در برخی موارد برای افرادی پروانه وکالت صادر نمی‌شود. بر اساس ماده ۱۰ لایحه قانون استقلال کانون وکلای دادگستری به اشخاص زیر اجازه وکالت داده نمی‌شود:

- ۱- اتباع خارج؛
- ۲- قضات و مستخدمین دولتی و بلدی و مملکتی و بنگاه‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه دولت است در حین اشتغال به خدمت به استثنای اساتید دانشگاه حقوق که اشتغال به تدریس در یکی از شعب حقوقی دارند در صورت اجازه شورای دانشگاه؛
- ۳- محجورین و همچنین کسانی که سن آنها کمتر از ۲۵ سال باشد؛
- ۴- محکومین به انفصال ابد از خدمات دولتی؛
- ۵- اشخاص مشهور به فساد اخلاق و تجاهر به استعمال مسکر و اعمال منافی عفت؛
- ۶- محکومین به جنایت مطلقا و محکومین به جنحه‌های که منافی با اهانت و عفت و شئون وکالت است به تشخیص هیئت مدیره کانون و یا آن که به موجب قانون مستلزم محرومیت از بعضی حقوق اجتماعی است؛
- ۷- کسانی که به انجام ارتکاب جنایت یا جنحه‌های مذکور در ماده فوق تحت محاکم هستند؛
- ۸- اشخاصی که طبق حکم محکمه از وکالت محروم شده اند [۹]

منابع:

- [۱] . معلوف، لويس؛ المنجد، تهران، انتشارات اسماعیلیان، ۱۳۶۲، چاپ اول، ص ۹۱۶
- [۲] . مکی عاملی؛ محمدابن (شهید ثانی) مصحح؛ شیخ حسن قارویی، الروضه البهیة، تهران، نشر دارالتفیر، ۱۳۸۲، چاپ سوم، ج ۲، ص ۲۲۱
- [۳] . شمس، عبدالله؛ آیین دادرسی مدنی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۱، چاپ سوم، جلد اول، ص ۲۳۴
- [۴] . واحدی، قدرت الله؛ آیین دادرسی مدنی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۴، چاپ چهارم، کتاب اول، ص ۱۴۵
- [۵] . شمس، عبدالله؛ پیشین، ص ۲۵۴
- [۶] . مردانی، نادر و بهشتی [محمد جواد؛ پیشین، ص ۱۷۴
- [۷] . شمس، عبدالله؛ پیشین، ص ۲۵۷

[۸] . مردانی، و بهشتی؛ پیشین، ص/۱۷۶

[۹] . شمس؛ پیشین، ص۲۵۸؛ مردانی و بهشتی؛ پیشین ، ص ۱۷۵.

منبع: حقوق گستر